

DIT IS AMERIKA

Karlijn van Houwelingen

Dit is Amerika

Over status, macht en sekse in Trumps
macholand

HOLLANDS DIEP

AMSTERDAM

2020

© Karlijn van Houwelingen, 2020
© Hollands Diep, Amsterdam 2020
Omslagontwerp: Dog and Pony, Amsterdam
Typografie: Crius Group, Hulshout
Foto auteur: © Sergio Avellaneda

ISBN 978 90 488 5067 9
ISBN 978 90 488 5068 6 (e-book)
NUR 320

www.hollandsdiep.nl
www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

Hollands Diep is een imprint van Overamstel Uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

1.

Inleiding

Het kantoor van de flamboyantste, meest scandaleuze vrouw in de Amerikaanse geschiedenis was gevuld met bezoekers, die zaterdagmiddag in april 1870. Er was iets te vieren in haar werkkamer, om de hoek van Wall Street in New York. Victoria Woodhull, een 31-jarige met diepblauwe ogen en een verse roos op haar kraag gespeld, heette de gasten welkom met wijd gespreide armen en een gulle lach.

Geen vrouw had ooit gedurfd wat zij had gedaan. Ze was al berucht als 's lands eerste vrouwelijke handelaar op de beurs en pleitbezorger van – het was godgeklaagd – seksuele vrijheid. Nu had ze in de zaterdageditie van *The New York Herald* ook nog aangekondigd dat ze een gooi ging doen naar het presidentschap van de Verenigde Staten. ‘Omdat ik toevallig de meest prominente vertegenwoordiger ben van de meest ondervertegenwoordigde klasse in de republiek,’ zo legde ze in een brief aan de krant uit.

Victoria Woodhull mocht niet stemmen – kiesrecht was in 1870 alleen voor mannen, vooral witte mannen. In sommige staten mocht ze geen contracten tekenen of eigendom hebben, omdat ze volgens de wet bezit was van haar man, een knappe en belezen generaal met schotwonden uit de burgeroorlog. Maar er stond nergens in de grondwet dat vrouwen geen president konden worden.

‘Waar anderen de gelijkheid van de vrouw en de man bespreekten, heb ik haar bewezen, door succesvol zaken te doen,’ schreef Woodhull. Daarom eiste ze het recht te spreken voor ‘de rechteloze vrouwen’ van het land. ‘In de overtuiging dat vooroordelen over vrouwen in het publieke leven die in de volksgeest nog steeds bestaan snel zullen verdwijnen, kondig ik nu mezelf aan als kandidaat voor het presidentschap.’

Het grootste obstakel voor haar kandidatuur namens de Partij voor Gelijke Rechten was dat ze op de verkiezingsdag, in november 1872, in de cel zat. Als bestrijder van de dubbele seksuele moraal zou ze ‘obsceen’ materiaal hebben verspreid in het radicale weekblad dat ze uitgaf met haar zusje Tennessee Claflin, *Woodhull & Claflin's Weekly*.

In het blad had ze zich beklagd over Amerika's beroemdste dominee: Henry Ward Beecher. Beecher had minnaressen in zijn gemeente, terwijl hij ‘vrije liefde’ veroordeelde vanaf de kansel. Het overspel op zich was niet zo problematisch; Woodhull was een hartstochtelijk tegenstander van de verstikkende huwelijksmores van het victoriaanse tijdperk. Maar hypocrisie moest aan de kaak gesteld worden, vond ze. Woodhulls aantijgingen zouden later beschreven worden als het grootste schandaal sinds de moord op Abraham Lincoln, en leidden tot haar arrestatie. Een maand zat ze vast in de gevangenis aan Ludlow Street in New York.

Haar celstraf haalde een streep door haar revolutionaire campagne. Historici betwisten nu het belang van haar kandidatuur, mede omdat Woodhull officieel niet oud genoeg was voor het ambt dat volgens de Amerikaanse grondwet voor 35-plussers is bedoeld. Maar in de kranten was dat destijds geen onderwerp. Haar gedurfde eerste stappen in de politiek werden aanvankelijk geprezen. Een speech voor een partijconventie was volgens de pers ‘heel effectief’, ‘moedig’, ‘eloquent’ en ‘meesterlijk’.

Woodhull was een excentrieke vrouw uit een excentrieke

familie met – in die tijd – excentrieke ideeën. Na een wrede jeugd waarin ze eropuit werd gestuurd om als helderziende het gezinsinkomen te verdienen, leidde ze een *Sex and the City*-leven in negentiende-eeuws New York. Ze pleitte in haar weekblad voor een vegetarisch dieet, rechten voor prostituees, seksueel genot voor vrouwen en gelijke betaling. Anno 1870 legde ze met haar zus al MeToo-achtige schandalen bloot.

Collega-activisten die voor het vrouwenkiesrecht pleitten wilden al snel niets meer te maken hebben met wat de American Woman Suffrage Association een vrouw met ‘onreine handen’ noemde. Woodhulls pleidooi voor vrije liefde wakkerde fascinatie aan voor de seksuele contacten die ze al dan niet had – ze werd in de pers een ‘schaamteloze prostituee’ genoemd. (Historici vermoeden dat ze inderdaad weleens te koop is geweest, toen zij of haar gewelddadige vader aan de grond zaten.) Kranten stonden vol met de vuile familiewas.

Toen ze in een toespraak in een commissie in het Congres beargumenteerde dat ook vrouwen onder de ‘burgers’ vielen die volgens de grondwet gelijk waren en kiesrecht hadden, zei een lid van het Huis van Afgevaardigden, John Bingham uit Ohio: ‘Mevrouw, u bent geen burger.’ Presidentskandidaat Woodhull wilde van hem weten wat ze dan wel was. ‘U bent een vróúw!’

Op een van de meest vriendelijke prenten uit die tijd is ze afgebeeld als boze vrouw tussen besnorde mannen met hoge hoed, wijsvinger in de lucht en verbeterde grijns om de lippen. In een andere cartoon is ze ‘Mrs. Satan’, met hoorns en vleugels. Als haar aderen open waren, beschreef een verslaggever van de *Philadelphia Press* in 1871, ‘zou er ijs in blijken te zitten’. Haar partij was een verzameling wilden, volgens de New Yorkse pers, waar vrouwen ‘harde, hoekige en mannelijke uitdrukkingen’ op het gezicht hadden en mannen ‘grensden aan vrouwelijkheid’.

De verkiezingsrace werd een flop, al voordat Woodhull in de gevangenis belandde. Ze koos als running mate Frederick

Douglass, een voormalig slaaf die zichzelf had leren lezen en een briljant spreker en schrijver was gebleken. Het was nogal een statement, krap vijf jaar na afschaffing van de slavernij. Maar Douglass erkende zijn kandidatuur niet en voerde doodleuk campagne voor Woodhulls opponent, zittend president Ulysses S. Grant.

Bovendien zorgden activisten ervoor dat haar historische poging ook de geschiedenisboeken amper haalde. Susan B. Anthony, hedendaags heldin vanwege haar strijd voor het vrouwenkiesrecht, liet Woodhull geraffineerd weg uit een geschiedenis van de vrouwenbeweging die ze in de jaren 1880 schreef, ook al was ze deel van dezelfde groep. Woodhull, vond Anthony, was ‘onzedelijk’ en ‘onfatsoenlijk’.

In 1884 deed Belva Lockwood een nieuwe, serieuzere poging president te worden. Aan haar zijde een vrouwelijke running mate, Marietta Stow, en een vrouwelijke campagnemanager, haar dochter Lura. Lockwood was als jonge weduwe naar Washington gekomen en had er tegen alle verwachtingen in rechten gestudeerd, een advocatenkantoor geopend en als eerste vrouw een zaak bepleit voor het hooggerechtshof. Ze was een bezienswaardigheid in de stad, als de *lady lawyer* die zich verplaatste op de fiets. Fietsen was schadelijk voor de ‘vrouwelijke organen van huwelijkse noodzaak’, dacht men in die tijd. Lockwood vond het gewoon lekker efficiënt.

Belva Lockwood was 53 jaar oud toen ze zich kandidaat stelde voor het presidentschap namens de Partij voor Gelijke Rechten die Woodhull al eens op het stembiljet had gezet. Waarom ook niet? ‘Is Victoria niet de keizerin van India?’ schreef ze aan Stow. ‘We zullen nooit gelijke rechten hebben tot we ze opeisen, noch respect totdat we het bevelen.’

In de media werd gewaarschuwd voor het gevaar van ‘onderrokbestuur’ door ‘*old lady* Lockwood’. In diverse steden vorm-

den mannen Belva Lockwood Clubs. Ze paradeerden in vormeloze jurken over straat om de draak met haar te steken. Susan B. Anthony weigerde opnieuw haar steun. In een brief aan een collega-activist klaagde ze dat de kandidaat haar grijze haren lelijk bruin had geverfd. Lockwood kreeg minder dan vijfduizend stemmen.

Fast forward naar 2016 – op een zonnige aprildag sta ik in een loods op Long Island, een lapje land in de Atlantische Oceaan dat grenst aan New York. Hier begint het burgerlijke Amerika zonder glinsterende wolkenkrabbers, maar met bungalows, strak gemaaide grasmatten en *stars and stripes* aan de gevels. In een verlaten fabriekshal in Bethpage komt Donald Trump een verkiezingspeech houden.

In Amerika's gouden jaren werden hier maanlandingsvoertuigen gebouwd. Op de maan liggen nog altijd zes afdalingstrappen met de inscriptie MADE IN BETHPAGE, NEW YORK. Nu is de fabriek een studiocomplex waar film- en televisiemakers uit de stad zich in het 'Hollywood van het Oosten' wanen. Als rap opstomend presidentskandidaat kun je er met gemak een bijeenkomst houden voor bijna tienduizend mensen. Alle straten rond de maanlandingsloods zijn afgesloten en voor de toegangsdeuren staat al zes uur voor aanvang een rij.

Om de tijd te doden tot Trump begint te spreken, klets ik wat met Ann en Joe McGlone, boekhoudster en bouwvakker. Zij heeft prachtig lang wit haar, hij draagt een wit-blauw geblokt flanelhemd dat er precies bij past. Allebei hebben ze een leesbril in hun kraag gestoken. Joe heeft sinds de crisis van 2008 geen vaste baan meer gehad, vertelt hij. Zijn vrouw verdient de helft van wat ze tien jaar geleden kreeg. Het maakt hem kwaad. Naarmate Joe langer over politiek praat, loopt zijn hoofd steeds roder aan en worden zijn armgebaren wilder.

Tot de jongen voor hem zijn telefoon uit zijn broekzak haalt

om een *meme* te laten zien. Joe barst uit in een bulderend gelach, en zijn vrouw met hem. De jongen draait zijn telefoon naar mij. ‘Ze had maar één taak,’ staat boven een foto van Hillary Clinton. ‘En die heeft ze uitbesteed aan Monica Lewinsky.’

Buiten worden verkiezingsprullaria verkocht. T-shirts, petjes, buttons. ‘Kentucky Fried Chicken Hillary-aanbieding: twee dikke dijen, twee kleine borsten, linkervleugel’, staat erop. Of: ‘Het leven is een *bitch*, stem er niet op’. De Hillary-notenkraker die – heel symbolisch – noten kraakt tussen haar bovenbenen ontbreekt hier. Maar zodra haar naam valt, scandeert de menigte de strijdkreet van de campagne tussen Trump en Clinton: ‘Sluit haar op! Sluit haar op!’

Op de lantaarnpaal voor mijn huis in Queens, New York, zit drie jaar later nog een campagnesticker met de leus. De kleuren zijn vervaagd, maar je kunt nog net lezen wat een van mijn burens in 2016 wilde zeggen: weg ermee, de cel in. Die wapenkreet kwam boven op een vrachtlading bagger die ieder ander huilend in een hoekje had doen wegkruipen, maar Clinton ogenschijnlijk stoïcijns over zich heen liet komen. Het ging van ‘ze is stiekem lesbisch!’ tot ‘ze heeft een medewerker vermoord!’ en – bekend uit 1870, afgestoft door Russische trollen – ‘ze is Satan’.

Ik begreep dat er twijfels waren over Clintons politiek. Je kon haar te agressief vinden in haar buitenlandbeleid. Misschien vond je haar te veel een product van de gevestigde orde, vond je haar stichting wel erg dicht tegen de grenzen van corruptie aanschuren, of was je bang dat ze na goedbetaalde speeches op Wall Street te dikke maatjes was geworden met bankiers die harder aangepakt moesten worden. Nóg een Clinton, dat kon je een slecht idee vinden in een land dat al zoveel politieke dynastieën – de Bushjes, de Kennedy’s, de Rooseveltts – de macht gunde.

Maar het verbaasde me dat Hillary Clinton zo geháát werd, op een manier die sommige commentatoren deed denken aan

heksenjachten in de middeleeuwen, vol hoon en wrok. In het mijngebied van West-Virginia, op papier een bolwerk van Democraten maar ook een haard van verzet tegen Clintons klimaatvoorstellen, werd ze ontvangen door een menigte van schreeuwende mensen die in de stromende regen klaarstonden met opgestoken middelvingers en rood geschilderde vuisten om het 'bloed aan haar handen' te symboliseren.

De sfeer was gespannen, beschreef de eigenaar van de lokale cadeauwinkel toen ik hem een paar dagen later opzocht. 'Als je Hillary hier binnenlaat, kom ik nooit meer, kwam een klant me vertellen.' De voorzitter van de lokale Democratische partij verwoordde het zo, in het oude gemeentehuis van de vervallen mijnstad waar hij kantoor houdt als advocaat: 'Ze is hier zo welkom als een muggenplaag.'

Is dit het lot van vrouwen in de Amerikaanse politiek, bijna anderhalve eeuw nadat Victoria *Mrs. Satan* Woodhull werd opgesloten en Belva Lockwood werd beschimpt? Haat, nijd, minachting, spot? Het ligt gelukkig veel gecompliceerder, zullen we zien, maar onmiskenbaar speelt sekse nog steeds een rol in het politieke systeem van de vs, waarin politici een populariteitswedstrijd moeten winnen om president te worden en de bewoners van het Witte Huis de status van een koninklijke familie krijgen. De verkiezingen van 2016 en het presidentschap van Trump hebben het belang zichtbaar gemaakt van gender, de sociaal-culturele ideeën die we hebben over mannen en vrouwen, en hoe ze zich horen te gedragen.

Ik verhuisde naar New York om correspondent te worden voor het *Algemeen Dagblad* op de dag dat Donald Trump voor het eerst in zijn leven een politiek televisiedebat voerde. *Fox News*-presentatrice Megyn Kelly hield hem die avond voor dat hij vrouwen 'vet varken', 'hond', 'slons' en 'walgelijk dier' had genoemd. Was dat een potentiële president wel waardig? Trump

retweette als reactie commentaren waarin Kelly voor ‘bimbo’ werd uitgemaakt. Hij constateerde dat er bloed uit haar ogen en haar ‘waar-dan-ook’ was gekomen, opgevat als verwijzing naar menstruatie. ‘Zijn momentum is voorbij, na vanavond,’ zei de commentator van ABC op de minitelevisie in het ondergehuurde appartement waar ik een paar weken zou bivakkeren.

Zulke aanvaringen en discussies over verhoudingen tussen de seksen bleven terugkomen. Ze bleken een rode draad in mijn stukken voor de krant te vormen. Net als seks – ik heb er nog nooit zoveel over nagedacht als tijdens mijn correspondentenschap in de Verenigde Staten. En niet alleen toen ik onwennig aan de bar van een stripclub hing om te kunnen berichten over de juridische problemen van het Witte Huis. Zonder seks geen politiek, en zonder politiek geen seks in de vs, land van playboys en predikers. Ze hebben van seks iets heel paradoxaals gemaakt. Het is overal, en tegelijk nergens. Het moet verborgen en beschamend blijven, maar in geen land is het zo zichtbaar.

Ik deed verslag van een presidentscampagne waarin de winnaar triomfeerde mede dankzij naaktfoto’s uit kringen rond de opponent. Dat zit zo: als ex-Congreslid Anthony Weiner niet de gewoonte had foto’s van zijn kruis te sturen naar vrouwen die hij online ontmoette, was hij geen digitale seksuele relatie begonnen met een minderjarig meisje, en had de FBI op zijn laptop geen gevoelige e-mails gevonden van Hillary Clinton, de baas van zijn vrouw. Dan had FBI-baas James Comey niet vlak voor de verkiezingen gemeld dat het onderzoek naar Clintons e-mailgedrag ‘heropend’ was, en waren kiezers krap een week voordat ze gingen stemmen niet herinnerd aan haar notoir onbetrouwbare imago. In de dagen daarna zakten haar scores in peilingen rap in. Zo verloor de eerste vrouwelijke kanshebber op het presidentschap van de meest seksistische kandidaat in de moderne geschiedenis. Donald Trump kwam mede aan de macht dankzij *dick pics*.

Maar ook daarna, in Trumps eerste termijn als president, draaiden veel sleutelmomenten om seks en gender. De schandalen (Stormy Daniels, geruchten over Russische prostituees), de conflicten (de benoeming van Brett Kavanaugh), de controversiële besluiten (een abortusban, het weren van transgender-militairen uit het leger). Trumps onbehouwen opstelling tegenover vrouwen bracht een beweging op gang die seksueel misbruik en ongelijke machtsverhoudingen fanatiek probeerde uit te roeien, en maakte veel vrouwen zo kwaad dat ze massaal de politiek in gingen. Ze maakten van de tussentijdse Congresverkiezingen een genderoorlog waarin ze de overwinning opstrekten.

En ze zetten de strijd voort. Een recordaantal vrouwen wil een poging doen de herverkiezing van Trump te voorkomen. Kan de meest kansrijke vrouw, Elizabeth Warren, kiezers ervan overtuigen dat ze sympathiek genoeg en verkiesbaar is? De geest van Hillary Clinton waart anno 2020 nog door de campagne. De Democraten hopen op steun van een machtige, ongekend strijdbare groep: vrouwelijke kiezers. De overwerkte vrouwen van Amerika zijn kwaad. Het is riskant om een vrouw te zijn in de vs, veel gevaarlijker dan in veel andere westerse landen. Sommige mannen zijn afgegeden en verbitterd – daar blijft Donald Trump dan weer handig op inspelen.

Na zijn stormachtige opkomst had elke tv-commentator een allesverklarende theorie over zijn populariteit onder kiezers. Het lag aan dalende lonen, Russische hackers, ijdele FBI-directeuren, nationalisten, briljante data-analisten in Trumps staf, stupide beslissingen in Clintons team, nepnieuws, een meute racisten. Het speelde allemaal in meer of mindere mate een rol, maar een belangrijke factor ontbrak in veel analyses: ongemak over veranderende verhoudingen tussen de seksen. De politieke kloof van nu is voor een aanzienlijk deel een kloof in opvattingen over genderrollen.

Het draait niet alleen om de plaats van vrouwen in de samenleving en de politiek, hun groeiende invloed en de obstakels die ze overwinnen in het land van de machopresident. Gender gaat ook over mannen, hun positie en de manier waarop ze zichzelf presenteren. Wat betekent het voor hen dat vrouwen meer ruimte opeisen? Voetbalkantinepraat – accepteren we dat nog? En wat is aanvaardbaar (seksueel) gedrag voor jongens en mannen?

Zulke vragen over seks en sekse zijn een belangrijke bron van botsingen, spanningen en tegenstellingen, merkte ik in ruim vier jaar Amerika. Ik reisde door vijf tijdzones en kwam het steeds weer tegen. In de gymzalen waar Trump zijn aanhangers kwam toespreken, op de bank in een Texaanse burgemeesterswoning, aan Fifth Avenue in New York en op de vlakten van North Dakota. In dit boek schets ik die fascinerende achterkant van de Amerikaanse samenleving.

Onderschat de impact niet. Bedgeheimen bepalen de koers van het machtigste land ter wereld. Veel politieke conflicten draaien om een cultuuroorlog waarin de grenzen van wat zich in Amerikaanse slaapkamers afspeelt worden bevochten. Bovendien zijn mannen en vrouwen in de vs het nooit zo oneens geweest over de leider van hun land. Gender speelt dan ook een doorslaggevende rol in de aanloop naar de verkiezing die bepaalt of Trump na vier jaar een opvolger krijgt, en wie dat dan moet zijn. Is Amerika nu, een eeuw na invoering van het vrouwenkiesrecht en 150 jaar na het begin van de campagne van Victoria Woodhull, klaar voor een vrouwelijke president? Of maakt een deel van de vs zich daar veel te druk om en is gender een campagne-obsessie geworden?

2.

Stormachtig

Ik staar naar twee beroemde borsten. Donder en Bliksem heten ze, leer ik later, maar vanavond weet ik niet veel meer dan dat de president van de Verenigde Staten ze ook heeft gezien. Het is na middernacht en presidentieel maîtresse Stormy Daniels doet een dansje op het podium van Gossip, een nachtclub tussen de groothandel en het grillrestaurant van Melville, niet ver van New York.

Je moet goed opletten als je erheen rijdt, want voor je het weet beland je in de drive-in pinautomaat van de burens van Bank of America. Je zou het blok beton waarin de club is gevestigd zomaar kunnen missen. Het pand ziet eruit alsof er een begrafenisonderneming huist, met iets wat lijkt op een stemmig klokkenspel voor de ingang. A PLACE FOR GENTLEMEN, staat op het bord langs de weg.

Ik ben hier om verslag te doen van het Amerikaanse presidentschap. Voor twintig dollar mag je in Gossip kijken naar het jongste schandaal dat Donald Trump parten speelt. Er zijn rode petjes met de campagneslogan van de president voor iedereen, belooft de eigenaar. Voor de gelegenheid hangt bij de deur een poster van een halfnaakte Stormy met Trumps handelsmerk op haar hoofd.

Ze kon alleen op deze druilerige donderdagavond, vertelt manager Polo Pacheco. Zijn baas moest naar Las Vegas vliegen

om haar hoogstpersoonlijk zover te krijgen te komen optreden. Want Stormy Daniels, volgens haar paspoort Stephanie Clifford, is volgeboekt sinds boven water kwam dat ze vlak voor de verkiezingen van 2016 130.000 dollar kreeg van Trumps advocaat om haar mond te houden.

Clifford had eerder uit de doeken gedaan dat ze vlak na de geboorte van diens jongste zoon het bed deelde met Trump. Zij was 27, hij 60. Later zal ze interviews geven en een boek schrijven waarin ze gedetailleerd beschrijft hoe dat is, een avontuurtje met Donald Trump ('minst indrukwekkende seks ooit'), maar op het moment dat ik haar zie ontkent ze het hele verhaal nog onder druk van het geheimhoudingscontract dat ze tekende.

Het zwijggeld weerhoudt Stormy er niet van haar nieuw verworven roem onbeschaamd te gelde te maken. De Make America Horny Again-tour noemt ze haar reis langs Amerikaanse nachtclubs, waar ze haar kleren uittrekt en af en toe poseert met fans dan wel haters van de man die haar ook buiten de porno-industrie beroemd maakte. Na afloop zijn er stevast journalisten die willen weten wat er écht is gebeurd tussen Trump en de pornstar, en houdt zij het bij een geheimzinnig zwijgen. Nu ze op Long Island is, de achtertuin van de New Yorkse president, is een klein korps verslaggevers van de grote media uit de stad naar Melville afgereisd om te zien hoe het juridische probleem van de president zichzelf in volle glorie onthult.

Een week geleden bevestigde Michael Cohen, advocaat en pitbull van Donald Trump, nog maar eens dat hij die 130.000 dollar heeft betaald – uit eigen zak en geheel volgens de wet, jekte hij nog. Het is een nieuwe loot aan de groeiende stam louche praktijken in presidentiële kringen. Cohen heeft de kieswet overtreden. Later zal blijken dat Trump ervan op de hoogte was, dat hij Cohen terugbetaalde en dat hij daarover meermaals heeft gelogen.

Ik val zo op in de stripclub dat een van de weinige andere

vrouwen met kleren aan, een journalist van de New Yorkse cultuurkrant *The Village Voice*, me in haar reportage opvoert als een soort strenge vooroorlogse schooljuf, ‘a Dutch journalist named Karlijn with her hair in a severe bun’. ‘De moedige reis van een vrouw tot diep in het decolleté van Trumps Amerika’, noemt ze haar verslag. Het grootste deel van de avond zijn er ongeveer evenveel journalisten als strippers, en bijna alle verslaggevers zijn man.

Ik ben naar Melville gekomen omdat ik de absurditeit van de situatie – een presidentschap dat wordt bejubeld in een stripclub – met eigen ogen wil aanschouwen. Maar ik wil ook weten waarom de streken van Trump zo weinig losmaken. Een overpelige president, een nijldige first lady die een paar weken haast onzichtbaar was, een flinke som zwijggeld en een pornovedette die paaldansend haar relaties met het Witte Huis etaleert: alle ingrediënten voor een rel zijn er, maar Amerika is immuun geworden voor de vuile was van Donald Trump. ‘Een grote gaap’, zo omschreef opiniepeiler van de Quinnipiac-universiteit Tim Malloy de reactie van het electoraat. Zelfs het ultrareligieuze deel van Trumps achterban accepteert het bestaan van Stormy.

Als ze even na middernacht mannenhoofden in haar ontklede boezem drukt, is de nachtclub volgelopen, maar blijft het publiek tam. De vaste danseressen klagen tegen een collega-verslaggever dat zij vanavond minder fooi krijgen, alleen maar vanwege een cliché-optreden op belegen jarentachtigmuziek. Maar het gaat niet zozeer om de act van Stormy Daniels, zegt Gossip-eigenaar Brian Rosenberg in lokale media. ‘Het is interessant hier deel van te zijn. Mensen zeggen dat het een pornosterverhaal is. Dat is het niet. Het is een cultureel verhaal.’

Het is een merkwaardige Amerikaanse traditie: het politieke seksschandaal. Zeg nou zelf, hoeveel weet u van het seksleven van Mark Rutte, of Jan Peter Balkenende? Goed, er was eens iets te doen over het libido van Ruud Lubbers, maar zijn ‘waakzame

oog voor de vrouwelijke architectuur' – zo omschreef journalist Bob Kroon het destijds in *NOVA* – werd pas een probleem toen hij naar de vs vertrok.

Als Henk Bleker een verrassend jonge nieuwe vriendin heeft, blijft wat hij precies met haar uitspookt onbesproken. Over Alexander Pechtold schreef *Privé* dat hij onveilige seks zou hebben gehad met een minnares, wat tot een zwangerschap leidde, maar eigenlijk wilde niemand in Nederland dat weten. Toen de vrouw in kwestie bij Twan Huys aan tafel zat, herhaalde de presentator ietwat beschaamd dat het ging om een kwestie die tussen haar en Pechtold had moeten blijven.

Nu Amerika: hoeveel weet u van de bedgewoonten van Donald Trump, Bill Clinton, of verder terug, John F. Kennedy? Of Donald Trump echt van plasseks houdt zullen we nooit weten – en dat is maar goed ook – maar dat de suggestie gewekt werd in een dubieus dossier dat vervolgens wereldnieuws werd is veelzeggend.

Het is niet ondenkbaar dat u zelfs weet hoe sommige presidentiële geslachtsdelen eruitzien. De Amerikaanse pers meldde netjes dat het in Trumps geval om een relatief klein en ongebruikelijk paddenstoelvormig exemplaar gaat, volgens de memoires van Stormy Daniels. (Als u dit niet had willen lezen – sorry.)

Over de anatomie van Bill Clinton werd in de jaren negentig uitgebreid gesproken in een rechtbank in Arkansas, waar ambtenaar Paula Jones hem had aangeklaagd voor seksuele intimidatie. Ze bezwoer dat ze kon bewijzen dat hij in een hotelkamer in Little Rock zijn broek had laten zakken en om een kus op zijn erectie had gevraagd. Ze kon namelijk 'onderscheidende kenmerken' beschrijven van de mannelijkheid van de toenmalige gouverneur van haar thuisstaat.

De rechtse anti-Clinton-krant *The Washington Times* meldde in 1997 dat 'bronnen' hadden vernomen dat het om een krom-

ming ging – iets waar vervolgens gewichtige beschouwingen over werden geschreven. Hoe zag de presidentiële penis er echt uit? ‘Er zijn geen vlekken, er zijn geen moedervlekken, er zijn geen gezwellen,’ verzekerde Clintons advocaat. De meeste analisten concludeerden op basis van doktersverklaringen en tijdlijnen dat de omschrijving van Jones vermoedelijk onzin was.

Het was die rechtszaak van Paula Jones die leidde tot de moeder aller seksschandalen. Jones’ advocaten, die een schikking bewerkstelligden waarin Clinton 850.000 dollar betaalde en nooit helemaal duidelijk werd wie gelijk had, probeerden aan te tonen dat sprake was van een patroon. Clinton had wel vaker lichamelijk contact met medewerkers, hadden ze vernomen, dus riepen ze een van de vrouwen in kwestie op als getuige: Monica Lewinsky, een tweeëntwintigjarige stagiaire van het Witte Huis.

Of Clinton een seksuele affaire met haar had gehad, vroeg Jones’ advocaat de president in de rechtbank. Nee, zei Bill Clinton, die op dat moment onder ede stond. Hij zei zich niet te kunnen herinneren dat hij ooit met haar alleen geweest was. ‘Ik heb nooit seksuele relaties gehad met Monica Lewinsky. Ik heb nooit een affaire met haar gehad.’

Negen maanden later presenteerde onafhankelijk aanklager en ex-bijbelhandelaar Ken Starr een rapport over het seksleven van de president dat een van de best verkopende vieze boekjes aller tijden zou worden. Het was 11 september – toen, in 1998, vooral een historische dag omdat overheidsservers crashten toen miljoenen Amerikanen probeerden het werk van Starr te downloaden. In boekvorm werd *Referral to the United States House of Representatives pursuant to Title 28, United States Code, § 595(c)* een bestseller.

Het was ruim twintig jaar oud toen ik het las. Het rapport van speciaal aanklager Robert Mueller zat eraan te komen, dus ter voorbereiding scrollde ik door de decenniaoude html-webpagina’s waarop het resultaat van zo’n zelfde soort onderzoek

nog altijd online staat. Ik was krap tien jaar in 1998 en herinnerde me van Bill Clintons presidentschap niet veel meer dan een saxofoon en een blauwe jurk. Wat hij met die attributen precies had gedaan, had ik pas later ontdekt. Het onderzoek naar zijn escapades was destijds grotendeels langs me heen gegaan.

Het spuurwerk blijkt te hebben geleid tot een verbijsterende erotische vertelling. Ken Starr telde hoe vaak Lewinsky en Clinton seks hadden gehad en schreef in 453 pagina's een krankzinnig gedetailleerd verslag van elk rendez-vous. 'Een stinkende mix van libido en juridisch jargon,' noemde *Time Magazine* het.

Clinton had zijn rechtbankleugen op tv herhaald – '*I did not have sexual relations with that woman*' – maar stukjes waarheid waren dankzij lekken uit team Starr al via de media naar buiten gekomen. Het was 'de zomer dat de penis van de president in ieders gedachten was', zoals Philip Roth zou schrijven over de maanden voorafgaand aan de publicatie van het eindrapport. Het kwam allemaal niet geheel onverwacht – de meeste Amerikanen hadden Clinton leren kennen toen ze hem in 1992 op tv zagen liegen over zijn affaire met Gennifer Flowers. Later gaf hij toe dat er wel degelijk een verhouding was. Maar met zijn vrouw aan zijn zijde deed hij toen al een poging verhalen over overspel de wereld uit te helpen.

Het Starr-rapport is van geheel eigen, pornografische orde, met teksten als: 'Hij raakte haar borsten aan met zijn handen en zijn mond, en raakte haar genitalia aan, eerst door haar ondergoed en toen direct.' Dat is nog een vrij saai citaat. Er is een fragment over Clinton die een sigaar in Lewinsky's vagina stopt, hem dan in zijn mond steekt en zegt: 'Smaakt goed.' In andere passages masturbeert de president bij de wastafel, belt Clinton met Congresleden terwijl hij orale seks 'ontvangt' en lezen we over 'oraal-anaal' contact tussen de president en zijn stagiaire.

Starr was enkele jaren eerder begonnen een schimmige gronddeal van de Clintons in Arkansas te onderzoeken en be-

landde uiteindelijk in het kruis van de president. Waarom dat juridisch allemaal zo belangrijk was, kon eigenlijk geen Amerikaan precies vertellen. Maar in het bijzijn van een FBI-agent was zelfs presidentieel bloed afgenomen om de herkomst van vlekken op een blauwe jurk van Lewinsky te bevestigen – het ging inderdaad om sperma van Clinton.

Het was natuurlijk oerstom, als president een affaire met een stagiaire beginnen terwijl je midden in een rechtszaak over seksuele intimidatie zit. En er was de meeneed, het liegen en bedriegen, zelfs in de rechtbank. Maar al die details? Starr schrijft zelfs dichterlijk over een moment waarop de geliefden elkaar even aankijken en de president aarzelend besluit dat ze hem deze keer toch een orgasme mag bezorgen. Het leest als een doktersroman: ‘Ik wil je niet teleurstellen,’ zegt hij. Het verslag van de affaire leek meer op een poging de president in verlegenheid te brengen dan op onafhankelijk onderzoek naar relevante feiten.

Het voyeurisme van Starr had een blijvende invloed op de Amerikaanse samenleving. Hij dwong Amerika opener over seks te praten. *The New York Times* publiceerde bijvoorbeeld voor het eerst in haar 147-jarige geschiedenis het woord *fuck*, in een citaat uit een geheime audiotape over de president. Termen als ‘spermavlek’ en ‘orale seks’ op de voorpagina van een krant werd eind jaren negentig uiterst ongemakkelijk en vulgair gevonden (en nog steeds gaan Amerikaanse media krampachtig om met platte taal). Maar Starr doorbrak dat soort fatsoensnormen, waardoor het ook makkelijker werd om over seksueel wangedrag te praten. Zonder Bill Clinton en Ken Starr was de MeToo-beweging twintig jaar later niet mogelijk geweest, denkt Juliet Williams, professor in genderstudies die aan de universiteit van Californië seksuele schandalen in de politiek bestudeert.

Bill Clinton was de eerste president die na overspel te ma-

ken kreeg met een mediatornado, maar hij was bepaald niet de eerste president die naast de pot pieste. Een derde van alle mannen die de Oval Office hebben bezet had (vermeende) affaires, buitenechtelijke kinderen of werd beschuldigd van seksueel wangedrag. Franklin D. Roosevelt begon een verhouding met de secretaresse van zijn vrouw Eleanor. John F. Kennedy deed het met half Washington en Lyndon B. Johnson, die zijn genitalia soms uit zijn broek haalde om 'Jumbo' te laten zien, pochte graag dat hij meer vrouwen had gehad dan JFK. Toen journalisten hem eens bestookten met de vraag waarom de vs toch in Vietnam vocht, haalde hij zijn penis tevoorschijn en zei hij: 'Daarom!'

Hinda Mandell, voormalig journalist van de *The Boston Globe*, deed onderzoek naar het politieke seksschandaal, met behulp van een lange lijst variabelen. Was er een prostituee in het spel? Speelde alcohol een rol? Meth misschien? Was er bewegend beeld? Had de politicus buitenechtelijke seks met een man? Of juist met een vrouwelijke ondergeschikte? Kwamen er kinderen uit voort?

Ze begon halverwege de twintigste eeuw te tellen en kwam in 2016 uit op 134 grote schandalen, met het zwaartepunt in het laatste decennium. Sinds 2007 maakt Amerika een schandalenpiek door, onder meer dankzij nieuwe technologie. Sociale media bieden enorm veel mogelijkheden voor een misstap met groot publiek. Denk aan de *dick pics* van Anthony Weiner – hij kwam voor het eerst in opspraak toen hij zo'n foto per ongeluk via zijn publieke twitteraccount stuurde, waar 45.000 volgers de bobbel in zijn grijze onderbroek konden zien.

Hoe kan het toch dat Amerikaanse politici zo vaak zo'n bedenkelijke seksuele reputatie hebben? Op zoek naar een antwoord op die vraag zoek ik Hinda Mandell op in Rochester, aan het Ontariomeer tegen de Canadese grens. Ze doceert aan de universiteit in de stad van Susan B. Anthony, de vrouwen-

activist die met de eerste vrouwelijke kandidaten voor het presidentschap niets te maken wilde hebben. We spreken af in het koffiec   in het pand van de kinderopvang van haar zoontje Eddie – Election Day Eddie noemt ze hem. Hij kwam ter wereld op 8 november 2016, verkiezingsdag.

In het werk van Hinda Mandell bestaat een pre- en een post-Trump-tijdperk. Zijn uitspattingen passen in een eeuwenoud patroon, maar ze nemen een nieuwe gedaante aan. Het seks-schandaal, vertelt ze, komt voort uit de Amerikaanse politieke cultuur waarin politici boven alles moeten werken aan hun *likeability*, aan sympathiek en leuk gevonden worden. ‘Het is zo belangrijk om *likeable* te zijn, belangrijker dan slim zijn,’ zegt Mandell, een jonge vrouw met rossige krullen. ‘Amerika is heel erg anti-elitair. We hebben het gevoel dat politici authentiek zijn als ze net zo zijn als wij.’

Het gezin is voor mannelijke politici vaak een instrument om die sympathie op te wekken. Je vrouw en kinderen kunnen je aan het imago van verantwoordelijk familieman helpen. Hoe je met je vrouw omgaat, wordt dan politiek relevant. Overspel schaadt dus een van je belangrijkste troeven als politicus. Likeability hangt bovendien samen met je morele reputatie – je wordt geacht een eerlijk en betrouwbaar mens te zijn. ‘Omdat zoveel belang wordt gehecht aan je karakter, is uit je rol vallen met een affaire een smet op de authenticiteit van je goedheid. En als je je vrouw bedriegt, is het makkelijk voor te stellen dat je het publiek voorliegt. Hoe ga je je politieke bedrijf op orde houden als dat met je huishouden al niet lukt?’

Anderzijds: ‘Als je sympathiek en relaxed bent, nodig je mensen haast uit om meer over jou te willen weten.’ Amerika is dankzij Hollywood toch al grootexporteur van drama, beroemdheden en het vleugje voyeurisme dat erbij komt kijken. ‘Het is makkelijk om de stap te maken van de behoefte alles te willen weten

over Brad Pitt, naar alles te willen weten over het privéleven van Bill Clinton.’

In andere landen – Nederland bijvoorbeeld – mag het dan onsmakelijk worden gevonden om intieme details uit persoonlijke levens openbaar te maken, in de *vs*, zegt Mandell, is een enorme vraag naar schandaal. ‘Deels omdat het zo’n simpele verhaallijn is. Man bedriegt zijn vrouw – er is een slechterik en een slachtoffer, goed en kwaad, heel duidelijk, en *fun*.’ Interesse in schandalen, schrijft Mandell in haar encyclopedie van het seksschandaal, is ook gerelateerd aan de diepgewortelde angst voor verraad die veel mensen in hun eigen leven voelen.

En wat verkoopt, is nieuws – alles is geoorloofd in de hedendaagse Amerikaanse pers. Nederland kent dat veel minder. We hebben een braver journalistieke cultuur. Geen Amerikaan gelooft dat de seksuele uitpattingen die we in de *vs* zien in Nederland niet voorkomen, maar je kunt geen schandaal worden als niemand over je wil berichten.

Toen de New Yorkse gouverneur Eliot Spitzer eenmaal tachtigduizend dollar had uitgegeven aan prostituees, vond geen krant het een probleem daarmee uit te pakken. Weinig politici kwamen zo hard ten val als ‘Luv Gov’ Spitzer, die ooit gold als potentieel president maar in 2008 internationaal het nieuws haalde als de man die tijdens seks zijn zwarte sokken aanhield, een detail dat Spitzers Republikeinse vijand Roger Stone opgepikt zei te hebben in een seksclub.

Het was een uitzonderlijk schandaaljaar, 2008, met elf affaires in de media. Behalve Eliot Spitzer kwam bijvoorbeeld presidentskandidaat John Edwards in de problemen. Hij gaf toe dat hij een verhouding had met een filmmaker in zijn campagne-team, terwijl zijn vrouw werd behandeld voor kanker. Er kwam een baby van die hij pas twee jaar later erkende – een paar dagen daarna dook er ook nog een sekstape op.